

Милча Мадих

**Милан С. Младеновић: АЗБУКОВИЦА У ПАКЛУ РАТА 1914-1918.
– ЦИВИЛНЕ ЖРТВЕ**, Библиотека „Милован Глишић“ Љубовија, 2015.

Аутор у овој књизи посвећеној стогодишњици првог светског рата, настоји да на основу објављене литературе, необјављене архивске грађе и сачуваних матичних књига, осветли и прикаже страдање цивилних жртава током овог рата у Азбуковици. Књига је опремљена предговором професора др Љубомира Протића, изводом из рецензије мр. Милоја Николића, закључним разматрањем аутора и пописом коришћених извора и литературе. Књига је штампана уз благослов његове светости Вадике шабачког Лаврентија.

У уводним текстовима аутор представља овај предео Србије крај реке Дрине, граничну реку са анектираним Босном од стране Аустроугарске монархије, која је била прва на удару агресије Аустроугарске агресије 1914. Географске и привредне особине овог подручја су такође претстављене у овом поглављу. У поглављу *Азбуковица у прошлости*, представљене су административно – територијалне промене од краја отоманске владавине и Соколске нахије до данашњих дана. У оглављу *У паклу Великог рата*, аутор излаже ратне прилике и збивања у првим годинама рата и поступање непријатеља према цивилном ста-

новништву, које се манифестовало од покоља, свирепог убијања ратних заробљеника, депортације у концентрационе логоре, уништавања, паљења и пљачке имовине и коришћења међународним конвенцијама забрањене распрскавајуће муниције. Из приложених спискова убијених страца, жена и деце и извештаја локалних власти и фотографија, аутор презентује размере страдања и злочина који су учињени над локалним становништвом Азбуковице. У поглављу *Епидемија 1914 – 1918. год.* изложени су подаци са списковима страдалих цивила од ове опаке болести по местима. Број умрлих од тифуса вишеструко је повећао размере катастрофе која је задесила Азбуковицу, као уосталом и целу Србију, која је нападнута подмуклим до тада непознатим унутрашњим непријатељем. У поглављу *Интерниранњестановништва – логори*, презентовани су спискови са основним подацима о интернирцима и логорима, као и судбином појединаца, од којих се многи нису вратили живи по завршетку рата. У поглављу *Ратна сирочад у Азбуковачком срезу*, изложени су спискови са подацима о ратној сирочади и удовицама а у наредном поглављу о *Цивилном становништву у збеговима*

њиховом страдању. На крају књиге аутор износи сведочења групе Српских соколова 1925. о још увек свежим траговима ратног страдања и апел *Чујте Срби* Арчибалда Рајса, швајцарско криминолога и великог српског пријатеља, који је остао да до краја свог

живота дели судбину српског народа. Аутор ове обимне, подацима богато опскрбљене књиге, даје читаоцу аутентичну слику о размерама страдања и представља сведочанство будућим поколењима о цени слободе коју су животима платили њихови преци.